

Per Eriksson: Installationstal som rektor vid Lunds universitet

Talare
Per Eriksson
Akademiker

Datum
30 januari 2009

Plats
Lund

Ärade statssekreterare, landshövding, biskop, rektorer, generaldirektör, studenter, medarbetare, vänner och familj.

Först ett varmt och stort TACK för det förtroende som Ni givit mig som rektor för Lunds universitet från regeringen, universitetsstyrelsen och hörandeförsamlingen.

Tack också till den föregående ledningen med Göran Bexell i spetsen som verkligen fört fram positionen för Lunds universitet, inte minst genom framgången med Linnébidragen. En utmärkt arbetsfördelning mellan Uppsala och Lund där Uppsala tog huvudansvaret för Linné-jubileet och Lund för Linné-bidragen från Vetenskapsrådet.

Min kollega rector magnificus i Uppsala, Anders Hallberg, uttryckte här om dagen att Lund varit så framgångsrika så vi bör ta det lite lugnt nu när det gäller de nya 1.8 miljarderna till strategisk forskning. Ett förslag som vi inte kommer att följa men vi samarbetar gärna med Uppsala.

Varmt tack också till Göran Bexells föregångare där vi är glada att se Carl-Gustaf Andrén, Håkan Westling och Boel Flodgren här som alla också "burit universitetet på sina axlar".

Jag är mycket glad att få dela mitt ansvar med prorektor Eva Åkesson – parledarskap eller tandemledarskap som Allan uttryckte det, där Eva, så långt möjligt, har samma ansvar och befogenheter som rektor själv. Upptäckte i Uppsala på deras vinterpromovering att där har även prorektor en rektorskedja. Det hoppas jag vi också snart skall ha även i Lund, vilket också skulle understryka prorektors starka roll i det delade ledarskapet med rektor.

Som säkert flera av Er vet, var vi en tätgrupp av tre rektorskandidater från hörandeförsamlingen: Eva, jag och Pär Omling. Pär och jag har arbetat sida vid sida med Vetenskapsrådet respektive VINNOVA och tillsammans designat Berzelii-centra satsningen, utlysningar i medicinsk teknik, infrastruktur för mikroelektronik mm. Jag delar helt vår styrelseordförande Allan Larssons bedömning att det skulle vara en enastående styrka om vi också kunde knyta Pär Omling hit till Lund för ett toppuppdrag för ESS och MAX IV.

Det övergripande ledarskapet omfattar också vicerektorer – Ingalill Rahm-Hallberg, Sven Strömqvist, Carl Borrebaeck, förvaltningschef Marianne Granfelt, dekaner och studentledarna i LUS, ordförande och vice ordförande, Petter Forkman och Eva Friesendal. Det har varit roligt att arbeta på VINNOVA men jag måste erkänna att jag där saknat studenterna.

Universitetet är en rikedom, en skattkammare, säger vår dekan för teologi och humaniora professor Lynn Åkesson. Här är studenterna vår stora tillgång – kanske en oslipad diamant – men jag måste säga att dagens studenter är mycket mer slipade än vi var 1968 då jag började här som student i Lund. Vi ifrågasatte allt utom möjligen vår egen kritik.

En rikedom finns i äldre förgrundsgestalter som betytt mycket. Hellmuth Hertz hade jag förmånen att få samarbete en del med. Han är forskaren bakom bland annat ultraljudsröntgen och bläckstråleskrivaren. Vi har också en rikedom i aktiva äldre forskare som t.ex. Sture Forsén och Carl-Johan Åström. Låt mig här få avslöja att VINNOVA arbetat en del med att förbereda ett program för att stimulera ett bättre tillvaratagande av äldre aktiva forskare för mentorskap och internationellt nätverk mm. Inspiration för detta finns att hämta bl.a. från Japan, Israel och USA. Det glädde mig därför mycket att vår tidning LUM i sitt senaste nummer lyfte fram flera aktiva äldre forskare vid Lunds universitet.

Lunds universitets rikedom framstår tydligt i de åtta fakultetsområdena: Håkan Lundström leder området Konst, teater och musik Lynn Åkesson leder området Teologi och humaniora Christina Moëll leder området Juridik Ann-Katrin Bäcklund leder området Samhällsvetenskap Allan Malm leder Ekonomihögskolan Bo Ahrén leder det Medicinska området Torbjörn von Schantz leder området Naturvetenskap Anders Axelsson leder vår Tekniska högskola Till detta kommer också olika centrumbildningar som är områdesöverskridande.

Rikedomen finns i vår personal: lärare, forskare och administratörer . Låt mig också betona fackets viktiga roll. Ofta missar man att förstå fackets positiva betydelse för svenska företag och organisationers konkurrenskraft. Jag har alltid uppskattat värdet av ett gott samspel med facket och hoppas att vi även på Lunds universitet skall få fram ett samverkansavtal, åtminstone på sikt.

Rikedomen finns externt i universitetets samarbete med våra värdkommuner, dvs Lund, Malmö och Helsingborg, med region Skåne, Öresundsregionen, Öresundsuniversitetet, företag och samhälle. Högskolorna i Södra Sverige är goda samarbetspartners, Malmö, Kristiansstad, Blekinge, Kalmar, Växjö och Halmstad.

Min bestämda uppfattning är att de gör ett mycket gott arbete och att de också betyder mycket för Lunds universitet och omvänt. Jag ser fram emot ett ytterligare fördjupat samarbete och varför inte en högskoleallians för södra Sverige där självständiga högskolor och universitet utvecklar ett än mer djupgående samarbete för att öka sin internationella konkurrenskraft. Vi har redan inlett samtal om detta.

Det är naturligt att fundera på vad en universitetsrektors roll är. Vad kan man likna det vid? Tidigare funderade jag på vad en generaldirektör är. Då fann jag att Göran Greider uttryckte det på ungefär följande sätt: Generaldirektör förenar det värsta av två förhatliga system, nämligen från det militära – general och från det kapitalistiska – direktör.

När det gäller universitetsrektor har jag inte hittat något från Göran Greider. Men Håkan Westling, tidigare rektor för Lunds universitet, formulerade det vid ett tillfälle på ungefär följande sätt:

– Att vara universitetsrektor är som att vara cirkusdirektör, man är inte en attraktion i sig själv, men har ett antal konstnärer som är attraktionen och de skall dra till sig uppmärksamhet, folk och pengar, inte bråka med varandra utan helst samarbeta. Sedan kan man som cirkusdirektör vid vissa enstaka tillfällen äska största möjliga tyyystnad.

Stig Strömholm, tidigare rektor för Uppsala universitet, uttryckte i ett sammanhang när det gällde att förändra och utveckla universitetet och tro att

fakulteterna skall hjälpa till – att det är som att flytta en kyrka med tillhörande kyrkogård och förvänta att de döda stiger upp och hjälper till.

Tack Göran Blomkvist för den historiska tillbakablicken på Lunds universitets tradition med devisen ”beredd till bådadera” och kopplingen till den kristna tron och till kyrkan. Och var jag står har väl blivit klarlagt och välkänt – jag har både den kritiskt vetenskapliga grundsynen och en kristen tro – beredd till bådadera om man så vill.

Jag kommer att hålla lagar, förordningar och budord. Men jag lovar inte att hålla 11:e och 12:e budet. Det 11:e budet lyder ”så har vi aldrig gjort” och det 12:e ”så har vi alltid gjort”.

Jag har fått frågan om jag nu inte borde ändra på mig nu när jag blivit universitetsrektor? Men jag vill fortsätta att vara mig själv – alla andra är redan upptagna, säger Oscar Wilde. Men visst kommer jag att få lära mig mycket och då gäller det förstås att inte ”fatta en ståndpunkt och sedan inte fatta något mer”.

Professor Per-Olof Brundell, teoretisk elektroteknik, höll på sin tid bejublade introduktionsföreläsningar och han avslutade med Maxwells ekvationer starkt belysta och till ljudet av Halleluja-kören från Händels Messias. Hans slutord var – ja, var och en får ju ha sin religion.

I min vetenskapliga fostran gäller det att bygga så bra modeller av verkligheten som möjligt. Helst så enkla som möjligt men modellerna blir aldrig annat än modeller. Men jag har faktiskt träffat forskare som varit troende på Maxwells ekvationer, inte som den bästa modellen vi känner för elektromagnetiska fält, utan som sanningen. Men det var länge sedan.

Det är fint och härligt med Lunds universitets devis ”beredd till bådadera”. Den kan användas på många olika sätt: tradition och innovation, analys – syntes, fri forskning – behovsmotiverad forskning, akademisk utbildning – yrkesutbildning, Humboldt universitetet – slöjdskolan (Chalmers tekniska högskola kallades från början Chalmers slöjdskola). Devisen ger oss respekt för olika kompletterande perspektiv.

Mitt personliga ledarskap har jag sammanfattat i 4 P och 4 U. Pengar är det

första P-et och nu gäller det främst de 1.8 miljarderna för strategisk forskning. Personer är det andra P-et. Här gäller det att rekrytera, behålla och utveckla toppkompetens och team av personer som fungerar bra tillsammans.

Under min VINNOVA-tid framhöll en Uppsala-professor med rötter i Lund följande till regeringen: Det ni finansierar skall satsa på är genierna, det är det helt avgörande. Jag svarade att vi gör vårt bästa och att jag instämmer med Oscar Wilde som sa ”vad världen behöver är ödmjuka genier, vi är alldeles för få kvar”.

Profilerings är det tredje P-et. Inte ens ett stort universitet som Lund kan göra allt. Det är ytterst viktigt att kunna bygga upp ett antal internationellt starka forsknings- och innovationsmiljöer.

Prioritering är det fjärde P-et och det uttrycker att det gäller att i praktiken hålla på sin strategi och profilering.

Förutom de ”hårda” P-orden så finns också de ”mjukare” U-orden.

Uppmuntran är det första och här är vi i Sverige ofta alltför försiktiga med att ge beröm och uppmuntran.

Uppriktighet är det andra U-et och det är också viktigt och mycket lättare att praktisera även när det är problem, om man innan har praktiserat det första U-et, uppmuntran.

Uthållighet är det tredje U-et. Viktiga betydelsefulla saker kräver nästan alltid uthållighet.

Uppmärksamhet är det fjärde U-et och det betonar betydelsen av att synliggöra resultat och goda insatser, inte minst i media, och naturligtvis att göra Lunds universitet välkänt och välrenommerat nationellt och internationellt.

Jag är glad över Lunds universitets grundläggande värderingar: ”.. Kritiskt och konstruktivt tänkande skall främjas. Vi ska utveckla en innovativ och kreativ universitetsmiljö med utrymme för förändring och utveckling av vår personal. Humor, konstruktiv skepticism och humanism är nyckelord.”

Tänk att vi har humor som en del av våra värderingar.

Visionsmålet: Ett av Europas absolut främsta universitet. Detta målet får vi inte missa, det vore synd. Det grekiska ordet för synd i Nya Testamentet "harmartia" är en inlånad sportterm som betyder just – att missa målet. Så när sportreportern säger "synd" när fotbollspelaren missar målet så används ordet synd i sin bokstavliga betydelse – att missa målet.

En avgörande förutsättning för Lunds universitet är också det ideella arbete som studenter, studentkår, nationer, föreningar mm utför. Stort tack! Fortsätt med detta viktiga arbete.

Sedan har vi alla vänner till Lunds universitet. Låt mig som exempel nämna Per-Håkan Ohlsson som besökte mig i veckan inför sammanträde i Thora Ohlssons stiftelse. Här har man under ett antal år stött Lunds universitet med 20 miljoner!

Stort tack för detta och stort tack också till alla andra vänner till vårt universitet bl.a. inom Alumini-verksamheten och "fundraising". Utan Er hade vi inte haft ett så framgångsrikt universitet. Inför framtiden gäller det för oss att särskilt satsa på:

- Attraktiva studiemiljöer, inklusive bostäder
- Starka forsknings- och innovationsmiljöer
- Synlighet, nationellt och internationellt för Lunds universitet

För att klara detta behöver vi stöd och engagemang internt av alla våra medarbetare och externt av alla våra vänner. Det är mycket som behövs för att vi inte skall missa visionsmålet – ett av Europas absolut främsta universitet.

Och det vore ju i bokstavligen synd om vi skulle missa det målet. För mig är det därför viktigt att få dela ledarskapsansvaret och det gör jag främst med vår prorektor Eva Åkesson och nu ger jag ordet till henne. Varsågod Eva!

Taggar

2000-tal, 2009, Installationstal, Man, Rektorstal

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/per-eriksson-installationstal-som-rektor-vid-lunds-universitet>